

הלכות חל המועד סימן תקמב תקמו

שאין לו *מה (ב) (א) יאכל (ח) גדי שישתכר (ג) ונתיים :

תקמב דין מלאכה על-ידי אינו-יהודי בהל המועד, ובו ג' סעיפים :

א *כל דבר שאסור לעשותו, (א) אסור לומר (ב) לאינו-יהודי (ג) לעשותו: ב [* באינו-יהודי שקבל מערב יום-טוב לבנות ביתו של ישראל (ד) בקבלנות, אסור להניח לעשות בחל המועד (ד) אף-על-פי שהוא חוץ (א) לתחום. יאכל אם נתן לו מלאכה (ה) בתלוש קדם המועד (ו) בקבלנות לעשותה בתוך ביתו של אינו-יהודי, מטר: ג (ז) מטר לתן לאינו-יהודי מלאכה בקבלנות

א ברייתא מוציא י"ב ב שם וכו' וכו' רב קשישא ג תרא"ש שם בשם הרשב"י הגהות סימוני בשם סמיך ד ברייתא שם

שערי תשובה

[ב] יאכל, עב"ט. ועין ב"ב פהר"א תנאי סימן קד בנותן ביד לחטא לתפר, אם יש לו לבר הפגד הנה גדרים אחרים פשיטא האסור, אלא אסור הוא ביד הערוך למועד אינו מטר כ"א משיעה הדין, ומטר אפילו בשקר לתפר לפניו הקבל, אכל אם אינו נחמץ למועד או לתפר דר"פ אסור אפילו בחנם וכו' בשקר, אם לא ע"י פועל ע"י שאין לו כוח יאכל, ע"ש:

[*] א"י שקבל בו', ואם טהר חוץ לבנות, ע"י מה שקתתו לגיל סימן רמז ס"ק ג מן-שוכת נודע כוונתה היא סימן יב, ועין ב"ב פהר"א תנאי סימן קד בבב"ב בית-הכנסת שנתפשו עם הנאים בקבלנות והתנו לשבת בשבת ויר"ט אכל על חה"מ לא התנו, ואם ירצו להשבות האמן ולפועל מלאכתם בחה"מ יהי צרכים לשלם שכרם, והצלה להמיר, דבכ"ב ל"קא תשדא, כמ"ש המג"א סימן רמז, רק משום חילול השם לפני א"י, והח"מ ל"קא חילול השם פ"ק שד"א"ם שש"ט"ל עוקים מ"מ"מ ושאר מלאכות המפרים י"רעים עשה אסור לישאל בידים לכן הם ס"ב"ן שבחיה"מ אין אסור מלאכה וכו', וי"ש שמש"ב דבר המג"א מ"ה שהקשה עליו בא"ר והוספתו שבת, ועין בהשוכת מ"מ"מ כ"ב תש"ט"ס סימן קמב שאפילו התחילו יא"י לבנות קדם לגמר בה"מ, ע"ש, ותיבאו מ"ה"ב ובתי"כ ש"כ"ה השב"י לקט בשם הגאונים:

באור הלכה

* מה יאכל, ידוע דעת המ"א וגם א"תה אחרונים שהעתיקו דבריו ודוקא שאין לו אפילו לחם וימים, ודעת א"תה ר"ה דאפילו יש לו אן אין לו גדי צרכו ליום-טוב ג"מ"ן ש"י, והנה לצניעות דעתי מחלקים הבבלי והירושלמי בפרושיהו ומתניין בזה, דכירושלמי איתא על ההיא משנה דאין פוחזין שטר-חוב במועד ואם אינו מאמינו או שאין לו כוח יאכל הרי זה יאכל: אמר רבי ירמיה, אם אינו מאמינו, ל"נה: או שאין לו מה יאכל, ללבלד [תנינו בפרוש הבבלי ב"דף יג], אמר לו רבי יוסי: אם אומר אף בן מוצאין מטר את האפנות במועד, אלא אם אינו מאמינו, למלגה שעבדו: או שאין לו מה יאכל, למלגה זו, ופרש הקרב"ענה וזה לשונו: "אמר לו רבי יוסי אס"ב"ן, שאם אין ללבלד ללבלד מטר לעשות מלאכתו, "אשה מטר כל הפלכות במועד", ש"ב אפנים עושים קדי פונטנס, ער כאן לשונו, ואם יפרש דע"ת המג"א אברהם שאין לו מה יאכל ללבלד אפילו לחם וימים, ל"קא קשיא ק"ל, דהלא אנו רואין בחוש ש"ב האמנים לא יחסר להם לחם וימים אפילו אם יזדמן א"תה יום שאין לו מלאכה, אלא על-פ"תהו ההוא מפרש שאין לו גדי צרכו ליום-טוב דהינו פשוט ב"ן פה"ג, ולהכי קטקשה אס"ב"ן מ"מ"מ כל הנוצלים לעשות מלאכתם בחל-המועד, ש"ב בשלי אפנות הם מאמץ"מים, ועל-ב"ן ס"ב"ן לפרש דרוש אחר במשנה, וקמ"א שלנו סובר בדעת רבי ירמיה, ולא הש לקשית רבי יוסי משום שהוא מפרש אין לו מה יאכל בפשטה וליכא קשיא ק"ל, וכפ"ל, וקמ"א לי עוד טעם ול"ירושלמי שלא רצה לפרש בן, משום דבמשנה דף יג קמ"א שם: אין לוקחין בתים וכו' או שאין לו מה יאכל וכו', ושם על-פ"תהו ה"נה שאין לו גדי צרכו, פ"נו שפ"תהו ה"ר"א"ש בפרק קמ"א סימן כג והמ"ד"כ מה"ה"א דירושלמי בפרק ב, ועל-ב"ן דעת הירושלמי דגם כאן ה"נה שאין לו גדי צרכו, ולהכי קטקשה שפיר וכפ"ל. היצא מ"ל זה, ובאין לו גדי צרכו ליום-טוב, לדעת הירושלמי אין להמיר

באר היטב

(א) יאכל, פ"ח המ"א: מ"ש"פ דאם יש לו ללבלד אפילו לחם וימים אסור, ע"ש: (ג) ונתיים, כ"ב ה"ט"ז: האי ק"ל לשון בא ללמד דל"ת דלא מ"ר אלא גדי שיתנה לו כוח יאכל לחוד, קמ"ל פ"ק דה"מ ב"ה"א מלאכה מ"ר לקבל השקר אפילו הוא הרבה מ"ר אכילתו, ות"נ"ו פ"ה"א מלאכה ג"פ"ה ש"מקבל בשעה שאין לו מה ללבלד, אכל אחר שקבל א"י אסור אח"כ ב"אחרים, עכ"ל. וכתב ב"י דקשא"ן לו מה יאכל, אף אם יש לו קלי-כוח ל"מ"ר ש"ר, א"א"כ יש לו סחורות למ"ר, ע"ש:

(ב) לא"י, נ"ל דל"כ"ן מ"נה ה"ח"ך בחה"מ ש"ר לומר לא"י לעשותו, דה"א יש מ"ת"ר"ן אפילו ב"ש"ב, מ"א, ע"ש ש"י ס"ה: (ג) בקבלנות, ואם ב"ו אסור מ"ר ל"כ"ס בו, מ"א ו"ט"ז, ע"ש: (ג) לתחום, ד"ח"ש"ן ש"ב"ו"א לש"ם א"ש"ם מ"ק"ו"מ"ת אחרים, ו"ר"ס מ"ר לעשות בש"ה מ"ש" סימן רמז:

ו"י"ט ו"א"י"ם ר"ו"י"כ ל"פ"ט ואם אין מ"ת"ה"ם אוק"ם ל"מ"ר לא י"ה"י נ"מ"ר"ם, אסור להניחם לגמר בה"מ, ע"ש, ותיבאו מ"ה"ב ובתי"כ ש"כ"ה השב"י לקט בשם הגאונים:

משנה ברורה

מה ללבלד כלל: (ח) גדי שישתכר ונתיים, ואף אם יש לו כלי-כוח למ"ר, מ"ר לעשות מלאכה ואינו מ"ח"ב למ"ר כלי-כוחו, אכל אם יש לו סחורות ויכול למכ"רם אסור לו לעשות מלאכה [אחרותם], עוד פ"תהו, דמלאכה ש"מקבל בשעה שאין לו מה יאכל, מ"ר לקבל ש"ר אפילו הרבה יותר מ"ר אכילתו, אכל אס"ב"ן אסור לו לקבל לעשות מלאכה אחרת בש"ל אחרים:

א (א) אסור לומר לג"ר וכו', דע"ש ת"כ"מ"ו מועד ל"ה ק"ש"ב"ת (י) ויום-טוב², ומ"ק"ל מ"ק"ו"ם אם הוא צ"ר"ך בחל-המועד

ל"כ"ן מ"נה³, ש"ר על-י"ד ע"ב"ו"מ⁴, דה"א יש מ"ת"ר"ן אפילו בש"ב, ע"ן סימן ש"ד סעיף ה [מ"א וש"א⁵]: (ב) לעשותו, ו"אפילו אם הוא מ"ש"ע"ר (ב) שאם לא יש"כ"ר ע"כ"ש"ר הע"פ"ו"מ לעשות במועד י"צ"ט"ר"ף לשל"ם ב"ק"ר גדול לא"חר המועד, אפילו הכי אסור, ד"מה שאינו ב"ד"ו לא מ"ר"י ה"ק"ו⁶: ב (ג) בקבלנות וכו', ר"צ"ה לומר, אף ש"הוא בקבלנות ולא בשכ"ר"י"ם, וגם אינו מ"צ"ו"הו ש"ע"ש"ה במועד, וכל ד"ע"ב"ד אדע"תה ד"נ"פ"ש"ה ע"כ"ד ג"ד ל"ג"מ"ר מ"ה"ר"ה א"ח מלאכה, אפילו הכי אסור, ש"ה"ר"ו"א"ה י"א"מ"ר ש"ה"ו"א ש"כ"ר א"צ"לו, ואם כ"ל ה"ע"ר ד"ר"כ"ן ל"ב"נות בקבלנות, ע"ן ל"ע"ל ב"ס"י"מ"ן רמ"ד סעיף א ב"ב"א"ד"ר הל"כ"ה, ואם ב"נו ב"א"ס"ו"ר, פ"ק"ן ש"ה"ו"א בקבלנות ולא בשכ"ר"י"ם י"ם (ג) ש"ר ל"ד"ו"ר בו: (ד) אף-על-פי ש"ה"ו"א ח"י"ן לתחום, ל"פי ש"ה"ל"כ"ן לש"ם ב"נ"ר א"ד"ם י"ר"א"ו מ"ל"א"כ"ה ו"א"מ"ר"ו ב"ש"ל"י"ח"ו"ת י"ש"ד"א"ל ע"ש"ה, מ"ה שאין ב"ן ב"ש"ב"ת ויום-טוב: (ה) בתלוש, ו"פ"ע"מ"ים י"צ"ר ה"מ"ר א"ף ב"מ"ח"ב"ר, ב"ג"ו"ן ש"נ"ת"ן לו ש"ד"ה (ג) ב"א"ר"י"ס"י"ת [ד"ה"י"ג"ו ל"מ"ח"צ"ה או לש"ל"ש ו"ד"ב"ע"ו], מ"ר"ר להניחו לעשות במועד, ד"ע"ב"ד אדע"תה ד"נ"פ"ש"ה ולא א"ת"י ל"מ"ח"ש"ד"ה ש"ה"ו"א ש"כ"ר"י"ם⁸, ש"ה"כ"ל י"ו"ד"ע"ן ש"ש"ד"ה ע"מ"ד"ת ל"א"ר"י"ס"ו"ת: (ד) ו"אפילו נ"ד"ר"ם ב"נ"י"ב"ו"ת"ו של י"ש"ד"א"ל ה"א"ו"ל"כ"ים א"צ"לו מ"ס"י"ע"ים לה"א"ר"ים במועד, אפילו הכי ש"ר"י, פ"ק"ן שאין ה"י"ש"ד"א"ל נו"מ"ן ל"ה"ם ש"כ"ר על כ"ף, נ"מ"צ"א שאין ב"א"ים ב"ש"ל"י"ח"ו"ת: (ו) בקבלנות לעשותה בתוך ביתו וכו', ר"צ"ה לומר, ד"ב"נה ת"ו לא א"ת"י ל"ד"י ח"ש"ר ומ"מ"ר פ"ק"ן ש"ה"ו"א בקבלנות: ג (ז) מטר לתן לג"ר וכו', והוא ה"ד"י"ן (ס) ה"ל"ש"ד"א"ל ש"ר"י ל"ס"י"ם, (י) ו"ק"ט"ט נ"ד"ר"י, ד"לא

שערי תשובה

(א) ח"י"ר א"ב"ם: (ב) ע"ן סימן רמז במשנה ב"ר"ה ס"י"ף ק"ט"ן י"ס ו"ס"י"ף ק"ט"ן כ"ו: (ג) מ"ן א"ב"ת"ם ו"פ"ש"ו"ט: (ד) ש"ם בש"ם ה"מ"ו"ק"י"ו"ס"ף: (ה) מ"ג"ן א"ב"ת"ם וש"א, ו"נ"א"י"ת"ו ב"א"ל"ה ר"ה ש"פ"ק"ש"ק על ז"ה ו"כ"ת"ב ד"כ"ל ה"פ"ו"ס"ק"ים ה"ד"י"ו"ר "ל"ג"ר"י, ע"ן ש"ם, ו"ב"מ"ח"ל"ת כ"ב"ו"ד ת"ח"ת"ו, לא ע"ן ב"נ"מ"כ"ים פ"ר"ך ז' מ"ה"ל"כ"ו"ת יום-טוב ב"ס"ו"ו"ו, ו"מ"ו"כ"ה ב"ק"ד"א ר"א"י"ן ח"ל"ו"ק ב"ה"ן ב"י"ן נ"ג"ר"י ל"ש"ד"א"ל, ע"ן ש"ם, ו"ב"ן מ"ח"ד"י"ש"י ר"י"ט"ב"י"א ב"ר"ך ב' מ"ו"כ"ה ג"ס"ב"ן ד"ה"ו"א ה"ד"י"ן ל"י"ש"ד"א"ל: (י) ו"ק"ט"ט נ"ד"ר"י, ד"לא



הַלְבוֹת חַל הַמוֹעֵד סִימָן תַּקְמָה תַּקְמָה

ביאורים ומוספים

סימן תקמג

דין מלאכה על-ידי אינו-יהודי בחל המועד

[משנ"ב ס"ק א]

דְּעָשׂוּ חֻקֵי מוֹעֵד לְזֶה קְשָׁתוֹ (יום-טוב²), וּמְקַל מְקוֹם אִם הוּא צָרִיף בְּחַל-הַמוֹעֵד לְצַרְף מְצָנָה³, שְׂרִי עַל-יְדֵי עַפְרָיִם⁴ וְכוּ', עֵינֵן סִימָן שֶׁזֶּה צָרִיף ה' [מ"א וש"א]⁵.

1) ומימי אין דינו לגמרי כשבת ויום טוב, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' תקלו סי"ד) שאם בא נכרי מעצמו ועשה מלאכה שאינה גמור (ראה הערה הבאה) עבור ישראל, מותר לתת לו שכרו, מה שאין בן בשבת ויום טוב. והוסיף הביה"ל שם (ד"ה וּבְחַל הַמוֹעֵד) שבמקרה זה יתכן שאפילו במועד עצמו מותר לשלם לו ואין צריך להמתין מלשלם לו עד אחר המועד, והניח בצ"ע.

2) וכן דבר שאיננו מלאכה גמורה ואיסורו רק משום שנראה כעושה מלאכה, אסור לומר לנכרי שיעשה בשבילו, כמבואר בשו"ע לעיל (שם) שאסור לומר לנכרי לדייר את הקרקע, כלומר להכניס בהמות לשדה והיא מדובלת מעצמה במשך הלילה. וטעם איסורו, כתב המשנ"ב שם (סי' מב) משום שנראה כמובל בעצמו את הקרקע.

וגם דבר שאיסורו הוא רק משום טירחה, כגון לקנות סחורה ולמוכרה, כתב בביה"ל לעיל (סי' תקלט ס"א ד"ה בין לקנות) שאסור לעשותו במועד אפילו על ידי נכרי, ומימי כתב השו"ע לעיל (סי' שז ס"ג), שמוותר לומר לנכרי שיקנה בשבת לעצמו והישראל יקנה ממנו לאחר השבת.

אכן, בדבר שמעיקר הדין מותר לעשותו ורק נהגו בו איסור, כגון כיבוס בגדי פשתן, כתב במשנ"ב לעיל (סי' תקלד ס"ק יד) בשם הא"ר והפרישה שמוותר ליתן לנכרי לעשותו.

וכן לענין צידת דגים באופן שמוכח ממעשיו שצד גם לצורך חול, כגון שחופר בצד הבריכה שיוזבו המים ויצודו הדגים, כתב לעיל (סי' תקלג ס"ק כג) שיש להתיר על ידי נכרי, כיון שמעיקר הדין יש להתיר כיון שצד את הדגים גם לצורך המועד. ואף שעושה באופן שאוושא מילתא, מימי כיון שיש בזה מחלוקת הפוסקים, הכריע להתיר על ידי נכרי.

וכן בספק דבר האבד, הביא לעיל (סי' תקלז ס"ק א) בשם החיי אדם להתיר מלאכת מועד על ידי נכרי, כיון שהדבר תלוי במחלוקת הפוסקים אם יש להתיר ספק דבר האבד במועד.

3) ולכתוב קובלנה כדי לקבול בפני ערכאות עכו"ם, כתב לעיל (סי' תקלט ס"ק יב) שאם צריך מעות להוצאת יום טוב יתכן שמוותר לכתובה על ידי נכרי.

4) ובביה"ל לעיל (סי' תקלג ס"א ד"ה עריף) ציין שהצנחן להתנהג בענין עשיית יין שרף כמו שכתב הבאר היטב (שם ס"ק ב) בשם תשובת בית יעקב, שבמקומות שעושין יין שרף ויש להם רווח הרבה, יש מקום להתיר על ידי נכרי וליתן הרווח לעניים, כיון שאינם עושים מלאכה בעצמם רק על ידי נכרי.

5) המג"א הוכיח סברתו ממחלוקת השו"ע והרמ"א לעיל (שם). שלדעת השו"ע רק מלאכה דרבנן מותרת על ידי נכרי לצורך מצוה, ולדעת הרמ"א אף מלאכה דאורייתא מותרת. ואם כן לדעת הביה"ל לעיל (סי' תקלז ס"א ד"ה ומתור) שמלאכת המועד אסורה מן התורה, הראייה מסי' שז היא רק מדברי הרמ"א שלצורך מצוה התיר אפילו מלאכה דאורייתא על ידי נכרי, ולכן גם במועד מותר אפילו שמלאכת המועד אסורה מן התורה. אמנם המשניב שם (סי' כד) הכריע לענין שבת כדעה האוסרת לעשות מלאכה דאורייתא על ידי נכרי לצורך מצוה, ורק באן לגבי המועד הביא להקל כדעה זו.

[משנ"ב ס"ק ב]

דְּמָה שְׂאִינוֹ קְדוֹר לֹא מְקַרֵי הֶקְדָּם⁶.

6) אמנם אם נכרי חייב לו חוב, ואם לא יתבענו כעת בערכאות ויניח הדבר עד לאחר המועד יוכל לבא לידי הפסד, כתב לעיל (סי' תקלט ס"ק יב) ובשעה"צ שם ס"ק יד) שמוותר לו לכתוב את התביעה בעצמו במועד (וביאור החילוק הוא, שמה שמפסיד עכשוו את החוב שחייב לו נחשב לדבר האבד, משאין כן מה שיצטרך להציא כסף לאחר המועד לא נחשב כדבר האבד)].

[שעה"צ ס"ק ב]

עֵינֵן סִימָן רַמְד בְּמִשְׁנֵה קְרִיָה סְפִיף קָסָן יֵט וְסְפִיף קָסָן כ"ז⁷.

7) שם הביא שבריעבד אם נעשה באיסור על ידי שכיר יום אסור למשלח לדור בו לעולם ולאחרים בכרי שיעשו, ורק בקבלנות היקל בזה.

[משנ"ב ס"ק ג]

וְלֹא אֶתִי לְמַחְשָׁדָה שֶׁהוּא עֵיכִירִיִּים⁸.

8) ולענין מסירת בגדים לניקוי בחנות של נכרי קודם המועד באופן שיתכן ויכבסם במועד, כתב לעיל (סי' רנב ס"ק כה) לענין מסירת בגד קודם השבת כשיתכן שיכבסם בשבת, שדעת המג"א לאסור כאשר ניכר שהבגדים הם בגדי יהודי, ומכבסם במקום גלוי ומפורסם, ובשם התוספת שבת כתב להתיר כיון שאין ידוע של מי הבגד, ובשם החיי אדם הביא טעם נוסף להתיר, שכיון שרוב בני העיר נותנים לכובס בקבלנות, יודעים הבל שאינו שכיר יום של הישראל (כטעם המבואר כאן).

[משנ"ב ס"ק ד]

וְהוּא טַרְדִין דְּלִיָּעָאֵל שְׂרִי לְמָצָה⁹.

9) ואף שעל ידי כך מדבר הוא בעניני משא ומתן במועד, הוכיח מכאן הגר"ש אויערבך (שש"כ פס"ח הע' קב) שלא נאמר במועד איסור דובר דבר שלא יהיה דיבור כדיבור בחול, ושונה בזה משבת ויום טוב, כיון שיסוד איסור מלאכה במועד הוא משום טירחה, ובדיבור בעניני חול לא שייך טירחה.



הלכות חל המועד סימן תקמג תקמד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יא]

פרוש, אין צריך למחות בידו¹⁰¹.

10) ואם ניכר על הברגים שהם של ישראל והנכרי מכבסם במקום גלוי ומפורסם, כתב המגן אברהם לעיל (סי' רב ס"ק י, הובא במשנ"ב שם ס"ק כח) לענין שבת, שצריך למחות בידו כשרואהו, וכתב הפמ"ג (כאן אי"א ס"ק ו) שהוא הדין בחול המועד, אמנם המשנ"ב (שם) הביא שהתוספת שבת והחיי אדם חלקו על המגן אברהם והתירו, וכתב הדף הדומה (כאן ס"ק ז), שלדברי המחזירים בשבת כל שכן שיחירו בחול המועד.

[ביה"ל ד"ה שיעשה]

הפעם בריש"א יראה הפכא להפ"ה¹¹.

11) ביאור דבריו, שהא"ר (ס"ק ד) רצה לחלק בין הדין המבואר בפרש"י לעיל (סי' רמח ס"א) שהמפליג בספינה קודם השבת צריך להתנות עם רב החובל שישבות בשבת, ובין הנאמר כאן שאינו צריך להתנות, כיון שכאן האיסור קל יותר. אכן הריטב"א כתב להיפך, שדוקא שם מעיל להתנות עמו, כיון שהמלאכה היא של הנכרי והוא עושה לעצמו ופוסק עמו כיום חול שהוא שעת היתר, אבל כאן אינו מועיל, כיון שעושה מלאכה לישראל ופוסק עמו במועד שהוא שעת איסור.

סימן תקמד

דין צרכי רבים בחל המועד

[משנ"ב ס"ק א]

דקל צרכי רבים מְרַב וכו', וְלִכְּן אִם יֵשׁ לָהֶם מְקַיֵּיגוֹ וכו', שְׁהוּא צִרְךָ הַמוֹעֵד¹².

1) דבר שאינו נצרך לשימוש הרבים אלא הוא דבר המדמך תדיר אך בכל פעם נצרך רק לאדם אחד, וכגון כתיבת שטרות קידושין וכדו', כתב לקמן (סי' תקמ"ה ס"ק ב) שגם זה נחשב כצרכי רבים, ומשמע זה, דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רט) שמותר להפעיל תחבורה ציבורית במועד, וכן מותר לשכור אוטובוסים ומוניות במועד, ואף שבכל פעם הוא שימוש פרטי של המזמין, מימ נחשב כצרכי רבים כיון שהוא דבר המדמך תדיר והרבה בני אדם נצרכים לו [וראה עוד להלן (הע' ט)]. מאידך, לענין מונית, דעת הגריש"ו איערבך (ששי"כ פס"ח הע' ט) שחלוק דינה כזה מאוטובוסים ורכבות שהם בודאי צרכי רבים, מה שאין כן מונית שדוקא במקום שהסיע לא יכול להגיע ליעדו באוטובוס או שהדבר יגוול ממנו זמן רב, מותר לנהג מונית לעבוד, אבל במקום שאפשר להשתמש בנגל באוטובוס, לא יעבוד אלא אם כן הוא צריך את הכסף לצרכי הנהג.

ואדם שמסיע בשכר, דעת הגרי"ג קרליץ (שם עמ' רד) שאם הוא קבוע בכך והציבור יודע לפנות אליו כשיש מי שזקוק להסעה, נחשב הדבר כצרכי רבים ומותר לו להסיע גם במועד, אך אם אינו קבוע בעבודה זו אלא רק מדי פעם מסיע בשכר, אין זה נחשב כצרכי רבים, ואסור לו להסיע בשכר במועד.

2) ובזמננו שהעירייה אחראית על כל תיקוני הרכבים וצרכי הרבים, דעת הגריש"ו אלישיב (טפ"ה הוצרן מבקשי תורה חול המועד עמ' תע"ב) שאין להם היתר לעשות מלאכות בעיר אם לא תהיה מן תועלת במועד עצמו.

ולענין רב האחראי על המקואות או על העירוב, האם נחשב כמנהיג שאסור לפועלו לעבוד במועד, דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני שם) שאם הוא האחראי הבלעדי על הענין ובידו האפשרות לעשות את הנדרש, דינו כמנהיג, אבל אם אין הכל בידו, כגון שאין לו די כסף והוא צריך לתרומות או לתקציב מהציבור, אין דינו כמנהיג ומותר לפועלו לעשות את הנדרש במועד.

3) ובגדר מה שנצרך בימעשה אומן' שיהיה לצורך המועד אף בדבר שהוא צרכי רבים, ביאר הגרי"ג קרליץ (חוט שני שם עמ' רג) שאין צריך לדון כל יחיד מהרבים האם זה צורך כשבילו, אלא כיון שיש כאלו שכשכילם זה צורך המועד, הותר הדבר לכולם כיון שיצורך הרבים הוא, ולכן בתחבורה ציבורית כיון שודאי יש מהנוסעים כאלו שמותר להם לנסוע במועד, כגון לצורך חולה או צורך הנוף וצורך המועד, לפיכך אין צורך לדון האם כל אחד מהנוסעים נוסע בודתו, אלא מותר באופן כללי להפעיל תחבורה ציבורית במועד.

ולשכור אוטובוס לצורך טיול דעתו שם שמותר, וכמו שמוציא בזמננו שיש קווי תחבורה ציבורית להסיע ילדים למקום טיול ומשחק, ואף שאין שם צורך חולה או צורך הנוף, כיון שטיול הוא צורך המועד.

[משנ"ב ס"ק ב]

וְאֶפְלוּ מַעֲשֵׂה אֶמֶן שְׂרֵי בְּיָהּ¹³.

4) ולענין תיקון מעלית במועד, דעת הגריש"ו איערבך (חול המועד כהלכתו עמ' רע"ה הע' מא) שנחשב הדבר כצרכי רבים, ומשום כך מותר לתקנה בכל אופן במועד. מאידך, דעת הגרי"ג וואזנר (שם) שאין זה נחשב כצרכי רבים, ולכן רק אם יתכן שהעדר המעלית עלול להזיק לאדם וכן וחלוש או למעוברת וכדו' מותר לתקנה, ואפילו במעשה אומן מותר לתקנה.

[משנ"ב ס"ק ג]

לְמַן מְרַבֵּן לְצִרְךָ רַבִּים¹⁴, שֵׁשׁ בְּהֵן צַעַר הַגּוֹף אִם לֹא יִרְחַץ¹⁵.

5) ולצורך יחיד, כתב בשערי צדק (ס"ק ו) שאסור לתקן מרחץ, כיון שיכול בלא מרחץ או שיכול ללכת למקום אחר. וביאר הגריש"ו איערבך (ששי"כ פס"ז הע' ר"ז וכח"ג שם) שדברי המשנ"ב לא נאמרו לענין אמטביה ביתית בזמננו, שאין דינה כמרחץ ומותר לתקנה לצורך המועד. דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' ר"ז) שבזמננו כיון שאין דרך בני אדם ללכת לחוץ בבית אחר ומתבנישים בכך, יש מקום להתיר לתקן את המרחץ שבבית, כיון שדומה להיות של רבים, ולמעשה הניח בצ"ע.

6) וכן לפנות אשפה מרחובות העיר במועד, דעת הגרי"ג קרליץ (שם עמ' ר"ז) שמותר, כיון שאם לא יפנו את הובל תראה העיר כרפת [שהוא יסוד ההיתר לנחף את הובל מהחצר, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' תקל"ה ס"א)], ועוד, שזה נחשב כצרכי רבים, ואף שמבואר בגמ' (פסחים נ"ה, ב) שבמועד אין משליכים את הובל לחוץ אלא נרפים לצדדיהם, היינו דוקא בחצר פרטית שדי בכך שיתלך לצדדיהם, אבל ברשות הרבים כיון שהובל רב, לא יועיל מה שיפנה לצדדיהם.

[שעה"צ ס"ק ה]

וְהָיָה הַמְּגַלְאֶבְתָּם כְּתֵב הַלְּתֵרֵאִישׁ אֵינוֹ מְרַבֵּן מְרַבֵּן פִּי אִם מַעֲשֵׂה הַדְּיוֹט¹⁶.

7) ולעיל (סי' תקמ"ט ס"ק טו) כתב שאף לדעת הנמ"א שאין להתיר לעשות מלאכת אומן לצורך רחיצה, מצינו לצורך חימום הבית יש מקום להתיר, כיון שהכל חולים אצל צינה.

[משנ"ב ס"ק ו]

וְאֶפְלוּ אִין לָהֶם מְקוֹם אֲחֵר לְהַתְּפַלֵּל¹⁷ וכו', לְגוֹף הַקָּרָם¹⁸.

8) אכן, דין זה הוא דוקא אם רוצים לבנות בית כנסת חדש, אבל אם בבית הכנסת שהתפללו בו אירע קלקול המעבב את התפילה, דעת הגריש"ו איערבך (ששי"כ פס"ח הע' כ"ז) שבו לא נאמרו דברי המשנ"ב, ומשום שכשהנדון הוא לבנות בית כנסת חדש, הרי עד עתה התפללו במקום אחר, אם כן מה שעשו עד עתה יעשו גם במועד, אבל כשהתקלקל מקום שכבר התפללו בו, הרי זה נחשב צרכי רבים להמשיך ולהתפלל בו, ובשם החזו"א מובא (חוט שני חול המועד עמ' 4) המשך במילואים עמוד 4



הלכות חל המועד סימן תקמג תקמד טו באר הגולה

או בשכיריוס (ח) *שניעשנה (ז) אחר המועד, ובלבד שלא ימיר (ט) וישקל (ה) (י) וימנה פרוז
שעושה בחל: הגה וז"ל אם יעשה האינו יהודי אחר קרבן מלאכה (ו) (יא) שרי, הואיל והתנה עמו לעשותה אחר
המועד (מדברי ריש פרק מי שהפך וכו' ורבינו ירוחם):

תקמד דין צרכי רבים בחל המועד, ובו ב' סעיפים:

א (א) *אצרכי רבים מתר לעשותם בחל המועד, (ב) כגון לתקן הדרכים (ג) ולהסיר מהם
המקשולות, ולעצן הקברות כדי שיתרו מהם הבתנים, (ד) ולתקן המקנאות. הגה וז"ל (ה) צרכי רבים
כאלו שהם צרכים (ו) לגוף האדם, אבל שאר צרכי רבים, [*] (ז) כגון בנין (ח) ביתה הנקנסת (כ"י בשם השו"ב

שערי תשובה

[*] כגון בנין כהכ"ז. וכתב מה"י בשם ש"ך שנתן מלכ"ס כתי"א שאם צריך
לעשות ספסלים בבהכ"ז שלא יבאו לידי מחלוקת, צרכי רבים הם וז"ל, וכן
הדרכים לישב עליהם, וכן עשו מניעו בירושלים תוב"ב בפני הרב מהר"ם במימון
מפני האוירים שלא היה טעם לישב. ע"ש, וכן נהגו לפרו צרכי רבים כח"ה למפוז
בשמים ופרנסים, ע"ש. וכתב עוד בשם פרי האדמה שלפני ציורים בבהכ"ז אפילו ע"י
ישאל שאין לו מה יאכל ויש להתמיר, ע"ש:

(ה) לטוף. וה"ה למנו מקצעות לרבים, וזקא מצשה הדייט, עמ"א: (ז) כ"ה. וקמן הנה שרי, דאם יתעבב שפא וימנו האי מלכנות בהכ"ז, מ"א:

באור הלכה

בה לפועל לעשות מלאכה בשביל זה, ואם כן יהיו כל הבעלי מקלות
קטנים לעשות מלאכה, ולא מצינו שישלג עליו סבילי בהקרא בה, כן נראה
לעניות דעתי:

* שניעשנה אחר המועד. עין במשנה ברוצה: פרוז, שיאמר וכו', והוא
מהפגז אברתם, וכנחמו שיתנה עמו שלא יעשנה במועד, וכן
מוכח מהפגזית השקל, והוא לאפוקי מדעת האל"ה רבה שסובר שאין צריך
לומר לו בפרוש שלא יעשה במועד, אלא בהנה שיעבור עמו שניעשנה אחר
המועד כ"ז. ופשוט דברי תר"מא שכתב 'הואיל והתנה עמו וכו', משמע נכ"ד
כן מהפגז אברתם, ומה שמחלק בהן ממה שאמרו 'שופק עמו לשפתי' התבאר
א"ל ט"ז. המען ברש"י א"ה ה"בא להפגז⁽¹⁾ ונהי' דהפגזין על הפוסקים
דמשנה ענינו לעצן דפוסק, ושללא מהרש"ב, שלפ"ל פנים שלא לתקל וימר
א"ש. גם מה דמשמע מזה שהלכיש כתב שני דעות בענין זה, לעניות דעתי
לא יבד הלכיש לזה, רק עקרו בא להביא דעת המקל"ן דבין שהתנה שלא
יעשה, אף אם עושה לית לן בה, וכתב בשם יש אוקרים וכן הוא בנפומי יוסף
בשם יש אוקרים, ובקצת לא ברור כל"ף דהרשב"א פליג על זה, עין שם:
* צרכי רבים וכו'. עין סימן תקמב סעיף א דבמלאכות המפורזות בעיני
דוקא שיהיו בחנם, ועין פטגז אברתם ובטאמרי טרדכי ונדר"ש שלום
בסימן זה שהשימו שלם דאם הם לגוף מנה ספר לטל עיבורי שבר, וצ"ע
בפסחית השקל שכתב דבצרכי רבים בלא מנה אסור לטל שבר, אבל בספר
קטנים משמע דבצרכי רבים אסור לטל שבר, וטעמו, והוא נכ"ד
כן דענו מנה דמאי, וכן נראה מפשוט המשנה דלכלל כל צרכי רבים
פזא מחתא עם דין דיוצאין על הכלאים, ושם חל מלאך במקרא דתראי
דנולטין שבר, וגם מי ירצה לעשות כל צרכי רבים בלא שבר:

(ד) ולתקן המקנאות. והוא הדין דלכתחלה נס"כ מתר לעשות מקנה בחל המועד, ודומאי בתפירת בור המבאר בסעיף ב, (ז) וזקא
כשתהיה נקמרת בחל המועד ותהיה צריך המועד, דאי לא רבי אסור, דהוא מצשה אפ"ן: (ה) צרכי רבים כאלו וכו'. והוא הדין
(ו) לתקן מרתין (ז) לצורך רבים, שיש בהן צער הגוף אם לא ירחיקם, ובהן נס"כ דוקא אם יהיה נגמר בחל המועד ותהיה צריך המועד אם
הוא מצשה אפ"ן: (ז) כגון בנין ביתה הנקנסת, לרבותא נקט, דאפילו בנין ביתה הנקנסת שהוא מצוה כדי להתפלל בו במועד בפשטה,
(ז) באפילו אין להם מקום אחר להתפלל בפשטה, נס"כ אסור, שנה אין צריך לגוף האדם, (ח) באפילו התחילו מטכר לבנותו ואין צריך

שער העינין

(1) בגד"ש: (2) טעמו, משום דקל"שיתן עקר אסור הכביסה במועד אינו אלא מצד המנהג, כמבאר בסימן תקלד סעיף ב: (3) פוסקים:
(4) כן משמע בחשובת הרשב"א שהוכח בבית יוסף: (5) והוא הדין כמה שהמיר בשלמון צדוק לתקן המקנאות, אם התקן הוא מצשה אפ"ן
בעיני שיתנה נגמר בחל המועד: (6) רש"י א"ה ורמ"א לפי סקנתו. והנה המגז אברתם נס"כ דלכרא"ש אינו ספר בקדוץ כי אם מצשה הדייט, והקצ"ע
דרא"ש בסקנתו נראה דגם הוא סובר כתרשב"א דאפילו מצשה אפ"ן מתר אם צריך לו במועד (מה שכתב תרא"ש מתחלה יכל אלו מצשה הדייט, כתב
הנשמה אדם והאמרי טרדכי דקאי רק על כל אלו המבאר בש"ס וז"ל ולא אהיה דירושלמי, אבל הקצ"ע בירושלמי [הקצ"ע הנה"א] נראה דהתא מצשה
דכ"י סכוח לא הנה לצורך המועד, ואם כן בנדאי לא המיר לסקן כי אם מצשה הדייט, ואם כן מה שכתב תרא"ש מתחלה יכל אלו מצשה הדייט בנדאי
קאי על הכל, ומה שכתב לבסוף: ונהי וכו' ובני סכוח דירושלמי, דעה לומר, דאם היה שם צריך המועד היו מתיירין להם לסקן אף מצשה אפ"ן, וכן
מוכח דעת תרא"א בסעיף ב וכן כתב האליה רבה ד"נא: (7) כגון אברתם בשם הרשב"א, ומשום דאי אפשר שלא יצטרך אחר מנה לתקן [נהיגו שאי
אפשר לו בשום אפ"ן בלא מנה]. אבל לצורך חיי אסור לתקן לו מנה במועד אפילו מצשה הדייט, דהיינו אפשר לו בלא מנה אף לית' למקום אחר
וכן מוכח בנפומי הרשב"א להמעיין: (8) כן מוכח בחשובת הרשב"א שחובא בבית יוסף: (9) שם:

